

Rīgas Stradiņa Universitātes Iekšējīgo slimību katedra

Rīgas Stradiņa Universitātes Iekšējīgo slimību katedra

(Rakstā izmantota informācija no Kārļa Arona (1933–2005)
manuskripta "No universitātes līdz universitātei".)

Aivars Lejnieks

Iekšējīgo slimību katedras Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātē (turpmāk no 1950. gada Rīgas Medicīnas institūts) bija vairākas. Pēc tradīcijas to nosaukumi bija šādi: Iekšējīgo slimību propedeitikas katedra, kuras pasniedzēji docēja III kursā, Fakultātes terapijas katedra – IV kursā, un Hospitālās terapijas katedra, kuras mācībspēki docēja V un VI kursa studentus.

Pirmā terapijas katedru apvienošana notika 1940./1941. māc. gadā, kad izveidoja vienu – Iekšējīgo slimību katedru, kuru vadīja profesors Jānis Miķelsons (1888–1952). Tā nepastāvēja ilgi, jo drīz sākās Otrais pasaules karš. Pēc kara atkal bija trīs terapijas katedras, kuras darbojās līdz 1995. gada 27. jūnijam, kad ar Rīgas Stradiņa universitātes Senāta lēmumu izveidoja vienu – RSU Iekšējīgo slimību katedru. Pirmais apvienotās katedras vadītājs bija prof. Jūlijs Anšelevičs (1931–2004), kurš to vadīja četrus gadus, pēc tam – vienu gadu tās vadītājs bija prof. Andrejs Kalvelis, bet no 2001. gada līdz šim laikam – prof. Aivars Lejnieks.

Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes nodibināšana 1919. gadā izvirzīja problēmu par studentu klīnisko apmācību, par nepieciešamību pēc mācību bāzes. 1921. gadā, izmantojot Ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa atbalstu, tika panākta vienošanās ar Rīgas pilsētas Valdi par 1. slimnīcas izmantošanu fakultātes vajadzībām. Internās klīnikas vadību sākotnēji, 1921. gada 3. oktobrī, uzņēmās 1. slimnīcas ārsts Kurts Hāhs (1881–1964), kuru fakultāte ievēlēja par privātdocentu, un viņš jau novembrī sāka lasīt lekcijas vācu valodā IV kursa studentiem. Fakultātes terapijas klīnikai Rīgas pilsētas 1. slimnīcā ierādīja 1. un 2. baraku (kopā 70 vietas), kur katedra atradās līdz 1928. gadam, kad to pārcēla uz Rīgas pilsētas 2. slimnīcu (tagad Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca).

1922. gadā Rīgā no Odesas ieradās Mārtiņš Zile (1863–1945), kurš rudenī pārņēma klinikas vadību, vēlāk kļuva arī par LU rektoru, bet K. Hāhs par docētāju vairs klīnikā neatgriezās. M. Zile trīs reizes nedēļā lasīja lekcijas (2 stundas) ar slimnieku demonstrējumiem, trīs reizes nedēļā noturēja klīniskas vizītes ar studentiem. 1923. gadā klīnikā iekārtoja fizikālās terapijas kabinetu, bet 1926. gadā – laboratoriju. 1926. gada 22. februārī Fakultāte nolēma kliniku pārcelt uz Rīgas pilsētas 2. slimnīcu, taču to paveikt izdevās tikai 1928. gadā. Darba apstākļi uzlabojās, paplašināja laboratorijas un iekārtoja vielmaiņas izmeklēšanas kabinetu (Kni-pinga kabinetu). Klīnikā bija 60 vietas, tika iekārtots klinikas vadītāja kabinets, divas ārstu istabas, divas māsu istabas, divas laboratorijas telpas un divi kabineti. Lai papildinātu savas zināšanas, klīnikā volontējuši daudzi ārsti: no 56 ārstiem 19 bija strādājuši vienu vai divus gadus, bet 10 – trīs un vairāk gadus. Piemēram, 1932. gada rudens semestrī klīnikā strādāja 17 volontieri.

Mārtiņš Zile turpināja vadīt kliniku līdz 1938. gadam, kad viņš aizgāja pensijā. 1939. gada 28. aprīlī par katedras vadītāju ievēlēja profesoru Jāni Miķelsonu. Kara gados klinika mainīja atrašanās vietu: Rīgas pilsētas 4. slimnīcā, tad atkal Rīgas pilsētas 2. slimnīcā. 1944. gada rudenī J. Miķelsons atgriezās Hospitalās terapijas katedrā par vadītāju. Šajā laikā kavējās Kristapa Rudziša (1899–1978) profesora zinātniskā nosaukuma apstiprināšana, kavējās arī viņa apstiprināšana par katedras vadītāju. Tāpēc īsu laiku katedru vadīja LPSR Veselības aizsardzības tautas komisāra vietnieks docents Mihails Jofe (1898–1979), pēc tam Kristaps Rudzītis un Ilmārs Lazovskis (1931–2003). 1948. gadā klīnikā bija 120 vietas, bet 1957. gadā – 140 vietas, iekārtots katedras vadītāja kabinets, divas asistentu istabas, nodaļas vadītāja istaba, divas katedras laborantu istabas, trīs ārstu istabas, piecas medicīnas māsu istabas, divas telpas tika izmantotas kā elektrokardiogrāfijas kabinets un vielmaiņas izmeklēšanas kabinets, piecas telpas – saistaudu fizioloģijas un patoloģijas problēmu laboratorijai.

Līdz 1944. gadam studenti lekcijas varēja apmeklēt brīvi, volontēja klīnikā, piedalījās ārstu dežūrās. Klinikas vadītājs lasīja lekcijas sešas stundas nedēļā, iztaujāja studentus par demonstrējamo slimnieku un nolasītajām teorētiskām problēmām. Reizi nedēļā, klīniskās apgaitas laikā, profesors vērtēja studentu zināšanas un izpratni. Zināšanu apgūšana bija katra studenta pienākums un patstāvīgs uzdevums, izmantojot ne vien lekciju materiālu un mācību grāmatas, bet arī citu medicīnas literatūru. No 1945. gada tika noteikta obligāta lekciju apmeklēšana, kā arī stingri noteiktas obligātas praktiskās nodarbības, akadēmisko slimības vēsturu rakstīšana. Studenti pēc vēlēšanās varēja piedalīties studentu zinātniskajā pulciņā. Tika lasītas arī fakultatīvas lekcijas. Lekcijās un praktiskajās nodarbībās studentiem mācīja, kādiem aspektiem pievēršama galvenā vērība, izmeklējot slimniekus, pētot saslimšanas cēloņus, meklējot profilakses iespējas, izziņot slimības attīstības mehānismus, mācīja arī izprast klīnisko fizioloģiju, klīnisko anatomiju un klīnisko bioķīmiju, savienot teorētiskās zināšanas ar praktiskām iemaņām. Īpaši akcentēta nozīme praktisko iemaņu trenēšanai gan izmeklēšanas metodēs, gan ārstniecīs-

kos paņēmienos, būt patstāvīgiem darbā, kā arī klīnisko un akadēmisko slimības vēsturu sarakstīšanā.

Zinātniskās pētniecības darbā bija vērojami divi virzieni: analītiskais un sintētiskais. Klīnikas docētāji līdz 1940. gadam pētījuši elpošanas sistēmas patoloģiju (M. Zile), asins morfoloģiju (K. Rudzītis), gremošanas trakta patoloģiju un terapiju (M. Zile, K. Rudzītis), sirds un asinsvadu slimības (M. Zile, K. Rudzītis). M. Zile vienmēr centies risināt medicīnas problēmas sintētiski, filozofiski; viņš organizēja un vadīja četrus starptautiskus kongresus Latvijā un Čehijā. Vēlāk, K. Rudziša vadībā, katedras zinātniskās pētniecības pamatvirziens bija saistaudu klīniskā un eksperimentālā patofizioloģija. Īpaša vērība tika pievērsta hematoloģijai, saistaudu celulāro elementu morfoloģijas un bioķīmijas jautājumiem, kā arī saistaudu koloidu īpašību pētīšanai.

Klīniskajā darbā tika ieviestas jaunas diagnostikas metodes: radioaktīvā J^{131} diagnostika vairogdziedzera slimniekiem, ar J^{131} iezīmēta hipurāna diagnostika nieru slimniekiem, jaunas rentgenoloģiskas izmeklēšanas metodes, reimatisma pārbaudes saistaudu fizioloģijas un patoloģijas problēmu laboratorijas ietvaros. Tika attīstītas un apgūtas arī citas jaunas terapijas metodes.

K. Rudzītis nemitīgi ģenerēja idejas, izvirzīja problēmas, kas, šķiet, bija tam laikam pāragras. Tās bija atziņas par fokālās infekcijas nozīmi dažādu slimību, galvenokārt reimatisma, ģenēzē, par meteoroloģisko faktoru izraisītajām pārmaiņām un cikliskām novirzēm cilvēka organismā un, vēl jo vairāk filozofijā, kas nekādi nesaskanēja ar vienīgo "zinātnisko" marksisma materiālistisko mācību. Par K. Rudziša, arī M. Ziles uzskatiem medicīnā daži smaidīja, vērtējot tos par pārspīlētiem, citi, piemēram, kādreizējais F. Dzeržinska līdzgaitnieks filozofs un akadēmiķis P. Valeskalns rakstīja asus kritiskus rakstus. K. Rudziša klīniskā darba princips bija šāds: katram ārstam labi jāpārzina visu sistēmu slimības, izmeklēšanai jābūt totālai. Tātad iekšējo slimību ārstam jābūt universālam, viņam pietiekami labi jāpārzina otorinolaringoloģija, oftalmoloģija, nefroloģija, jāprot cistoskopēt un rektoskopēt, izdarīt dažādas manipulācijas un injekcijas. Speciālistus drīkstētu pieaicināt tikai īpašos gadījumos, konsultācijām allaž jābūt motivētām. Profesors K. Rudzītis Fakultātes terapijas katedrā izveidoja zinātnisko skolu. Tai raksturīga M. Ziles ideju un atziņu pārmantotība un attīstība, ideju un atziņu pilnīgošana, nodošana nākamām paaudzēm, lai izmantotu zinātniskos pētījumus un filozofiskos uzskatos.

Viena no pirmajām zinātniskajām laboratorijām dibināta 1961. gadā vēl toreizējā Rīgas Medicīnas institūtā. To vadīja Gaida Liepiņa (1914–2005), par zinātnisko līdzstrādnieku strādāja Gaitis Brežinskis (1931–1988), kurš turpmāk sāka pētīt un attīstīt alergoloģijas problēmas Latvijā.

Kā K. Rudziša skolniekus var minēt I. Lazovski, G. Brežinski un K. Aronu. Viens no profesora Kristapa Rudziša labākajiem skolniekiem bija Ilmārs Lazovskis, kurš turpināja profesora iesākto skolu. Arī profesoram I. Lazovskim bija plašs redzesloks iekšējajās slimībās, bet īpaši prioritāra viņam līdz pat mūža beigām

bija nieru patoloģija. Viņš pētīja nieru slimību epidemioloģiju, ieviesa nieru biopsijas metodi, jaunas glomerulonefrīta diagnostikas metodes. Dažus nieru kamoliņu un interstīcija kanāliņu diferenciālas diagnozes kritērijus izvērtēja Uldis Brūveris. Vēlākos gados prof. I. Lazovskis pētīja reimatoīdā artrīta norises patoloģiskos procesus.

Katedras docētāji tradicionāli risināja medicīnas terminoloģijas problēmas. Izcils sasniegums bija K. Rudziša *Terminologia medica* divos sējumos (1973–1977), tam sekoja I. Lazovska klinisko simptomu un sindromu vārdnīca. I. Lazovskis bija ZA Medicīnas terminoloģijas komisijas priekšsēdētājs. Pašreiz profesora I. Lazovska nefroloģijas laukā iesākto turpina viņa tiešie skolnieki – katedras docētāji: Nefroloģijas centra vadītājs asoc. profesors Harijs Čerņevskis, asoc. prof. Aivars Pētersons un daudzi citi.

Izcils ārsts, katedras profesors, zinātnieks un skolotājs ir profesors Nikolajs Skuja. Savā runā, saņemot Kristapa Rudziša balvu 2002. gada 25. janvārī, viņš ļoti precīzi raksturoja profesoru Kristapu Rudzīti: "Profesors Kristaps Rudzītis bija vispirms zinātnieks, filosofs, abstraktu ideju cienītājs (Saules plankumi, Mēness fāzes) un tikai pēc tam – pedagogs un ārsts, analītisks domātājs. Viņam piemita Leonardo da Vinči piedēvētās radošās personības īpašības – nerimtīga zinātkāre, paradoksu un neskaidribu cienīšana, zinātnes un mākslas, loģikas un fantāzijas apvienošana. Es sevi vispirms sajutu kā ārstu, un biju lepnis par savām labi iekārtām zināšanām, kuras centos atjaunot. To prasīju arī no citiem, teicu, ka tās jāzina tik pat labi, kā šoferā eksāmenā – viss visos sīkumos. Neticēju brīnumiem, cienīju roku darbu, punkcijas, endoskopijas, sintētisko domāšanu." Šo savu ideoloģiju profesors Nikolajs Skuja turpināja medicīnā, attīstot gastroenteroloģiju. Viņš konstruēja oriģinālu duodenālu zondi, ar kuru vienlaikus var iegūt kuņģa un divpadsmitpirkstu zarnas sulu, pētīja sferoīdu deformētas divpadsmitpirkstu zarnas epitēlija šūnas, ieviesa zinātniskajā literatūrā terminu 'leikocitoīds'. Profesors izstrādāja arī žultsakmeņu patoģenēzes alerģisko teoriju, viens no pirmajiem Latvijā 1946. gadā izdarīja gastrokopiju. Gastroenteroloģijas problēmas risinājuši arī M. Dumešs un G. Vētra, kas pētījis zarnu fermentus, enteropeptidāzi un sārmaino fosfatāzi fekālijās un divpadsmitpirkstu zarnas saturā. Pēdējos gados N. Skuja pētījis arī kuņģa funkcionālās un morfoloģiskās pārmaiņas slimniekiem ar divpadsmitpirkstu zarnas čūlu. Gastroenteroloģijas laukā katedrā turpina strādāt profesora tiešie skolnieki profesori A. Danilāns un J. Pokrotnieks.

Profesors K. Rudzītis pievērsās arī dažādiem vielmaiņas un elektrolītu jautājumiem, jo 2. slimnīcā bija vielmaiņas laboratorija. Viņš uzaicināja nākt darbā uz Paula Stradiņa slimnīcu jauno Jaunjelgavas ārstu Agnī Šiftu, kuru šis vielmaiņas un elektrolītu problēmas ieinteresēja, un faktiski viņa vadībā kopā ar zinātniski domājošiem ārstiem (J. Popēns) izveidota pirmā endokrinoloģijas nodaļa Latvijā. Doc. Agnī Šifts ļoti daudz palīdzējis A. Lejniekam, lai viņš varētu 80. gados uzsākt un pabeigt savu medicīnas doktora darbu. Docentu A. Šifta un G. Brežinska vadībā Aivars Lejnieks apguva savu pirmo pedagoģisko un zinātnisko pieredzi, bet

doc. Kārlis Arons ar savām enciklopēdiskām zināšanām iemācīja viņam meklēt un saskatīt dažādu problēmu kopsakarības, kā arī izpratni, ka katrs pacients ir unikāls.

Iekšējīgo slimību propedeutikas kliniku (vēlāk sauktu par Iekšējīgo slimību diagnostikas un vispārīgās terapijas katedru) nodibināja 1922. gada 21. martā, kad Pilsētas valde nodeva Medicīnas fakultātes rīcībā Rīgas pilsētas 1. slimnīcas 23. baraku. Jau pirms tam (1921. gada 15. augustā) par iekšējīgo un lipīgo slimību profesoru bija ievēlēts Vasilijš Kļimenko (1868–1941). Kopš 1928. gada šī katedra atrodas Paula Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā. Klīnikā bija 28 vietas, neliela laboratorija, bet auditorija bija iekārtota slimnīcas 11. barakā. V. Kļimenko bija arī slimnīcas lipīgo slimību nodaļas vadītājs. Katedru un kliniku V. Kļimenko vadīja līdz 1938. gadam, kad viņš, sasniedzis maksimālo vecumu, aizgāja no šata darba. Par katedras vadītāju ievēlēja privātdocentu K. Rudzīti. Līdz 1937. gadam katedrā strādāja arī Lazars Javorkovskis (1910–1995), kurš vēlāk kļuva par Latvijas hematoloģijas pamatlicēju.

Pēc Otrā pasaules kara katedrā bija citi mācībspēki. Neilgu laiku kliniku vadīja docente Marta Viģante (1900–1966). 1947. gadā par katedras vadītāju kļuva Ernests Burtņieks (1898–1958), kurš Rīgā bija ieradies no Ļeņingradas. Viņš bija dzimis Limbažos, beidzis Ļeņingradas 1. Medicīnas institūtu (1926), strādājis par ārstu Ļeņingradā, Uraļskas apgabalā, par sanatorijas galveno ārstu Karēlijā, 1935. gadā kļuvis par Ļeņingradas Tuberkulozes zinātniskās pētniecības institūta līdzstrādnieku. Ieradies Rīgā, viņš drīz aizstāvēja medicīnas doktora disertāciju (1949), tūlīt kļuva par profesoru, Medicīnas fakultātes dekānu, Republikas klīniskās slimnīcas galveno ārstu. E. Burtņieks bija Rīgas Medicīnas institūta izveidošanas atbalstītājs un 1950. gadā kļuva par šā institūta pirmo direktoru. 1958. gadā E. Burtņieks pēkšņi nomira pēc traumas autokatastrofā. Par katedras vadītāju no 1958. līdz 1973. gadam kļuva studentu cienīts un milēts lektors Eduards Kalniņš (1903–1991), kurš bija apstiprināts par Hospitalās terapijas katedras asistentu jau 1936. gadā.

Pēc RMI nodibināšanas docētāju sastāvs kļuva noturīgs. Aspirantūru pabeidza un disertācijas aizstāvēja daudzi perspektīvi jaunie ārsti: 1956. gadā O. Kovša (1919–2003) un M. Lasmane (1916–2006), 1957. gadā J. Anšelvičs, 1962. gadā F. Beķere, 1966. gadā J. Dudkeviča (1927–2006) un V. Vičiņa. Katedrā par docētājiem jau strādāja Zelikš Čerfass (1911–2003), Poļina Sjakste, A. Viģante. Katedrā mācās III kursa studenti, kas klausās lekcijas, piedalās praktiskajās nodarbībās, pēc vēlēšanās volontē klīnikā, piedalās asistentu dežūrās. Mācību kurss ietver ārsta taktikas jautājumus, slimību simptomus un sindromus, klīnisko patoloģiju un terapijas pamatus. Studenti aktīvi strādā laboratorijā, iepazīstas ar elektrokardiogrāfijas pamatiem un citām izmeklēšanas metodēm.

Katedras klīniskā bāze ir Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas trīs nodaļas: Reimokardioloģijas nodaļa, Profesionālo slimību un darba ekspertīzes nodaļa un viena Vispārējās terapijas nodaļa; kopējais vietu skaits – 170. Katedrai ir

sava auditorija, mācību telpas, klīniskās laboratorijas un funkcionālās diagnostikas kabineti. Katedras docētāji pēti reimatisma un citu saistaudu sistēmas slimību patoģenēzi, diagnostiku un ārstēšanu. Otrs zinātnisko pētījumu virziens ir sirds un asinsvadu slimību patoģenēze, diagnostika, ārstēšana un profilakse. Šo pētījumu vadītājs bijis Nikolajs Andrējevs (1930–2002). N. Andrējeva un Olgas Kovšas (1918–2003) tiešie skolnieki ir profesores H. Mikažāne un Daina Andersona (LU MF) reimatoloģijā, profesors G. Orļikovs internā medicīnā, profesori Jānis Lācis un Jānis Jirgenšons (1956–2007), docenti J. Karpovs, K. Pičkurs un O. Kalējs kardioloģijā, sirds elektrofizioloģijā un ritmoloģijā.

Hospitālās terapijas katedra jeb vēlāk 1. terapijas katedra dibināta 1925. gada 25. maijā. Katedra bija Rīgas pilsētas 1. slimnīcā (1925–1928 un kopš 1944), Paula Stradiņa slimnīcā (1928–1941), Rīgas Sarkanā Krusta slimnīcā (1941–1944), pēc tam atkal Rīgas 1. slimnīcā. Pirmais katedras vadītājs bija Jānis Miķelsons, pēc tam doc. Konstantīns Kalnbērzs (1893–1960), prof. G. Kļimenko, prof. Olga Kovša, doc. Valentīns Būmeisters (1914–1987), Boriss Prozorovskis (1902–1969) un visilgāk katedru vadīja izcilais Latvijas ārsts profesors Jūlijs Anšelevics.

Profesors Jūlijs Anšelevics bija plaša profila terapeits, bet viņa sirdslieta bija kardioloģija. Viņa vadībā tika ieviestas daudzas jaunas, tajās laikā modernas miokarda infarkta ārstēšanas metodes, trombolīze (pat ĀMP). Profesors bija izcils diagnost, ar savu muzikālo dzirdi (viņš ļoti labi spēlēja vijoli) viņš varēja izklaustīt ļoti dažādas un būtiskas auskultatīvas kardioloģiskas nianšes. Viņš perfekti mācēja izmeklēt pacientu. Viņš bija ļoti gaidīts profesors daudzos sarežģītos medicīniskos konsilijos, turklāt viņa padoms vienmēr bija ļoti vērtīgs, un, pats galvenais, ir ļoti praktisks. Profesora tiešie darba turpinātāji katedrā ir profesors Andrejs Kalvelis, asoc. profesori Jānis Raibarts, Mārīte Antra Ozoliņa un Guntis Bahs.

Otra Hospitālās terapijas katedra jeb 2. terapijas katedra dibināta 1971. gadā. Tā atradās slimnīcā "Bikur Holim" (Maskavas ielā 116) līdz 1993. gadam, pēc tam – slimnīcā "Biķernieki". To izveidoja, lai labāk apmācītu subordinātorus, t. i., VI kursa studentus. Tāpēc šajā katedrā lielu vērību pievērsa diferenciālai diagnostikai, ārstēšanas un profilakses taktikai u. c. Pašreiz katedrā no profesoru Olgas Kovšas un Tamāras Sorokinas skolēniem strādā asoc. profesors Ivans Zagorskis, docentes Ausma Rudņeva un Dace Krievāne, asistente Daina Zepa. Zinātnieki turpina risināt gerontoloģijas problēmas, kuras aizsāka prof. Z. Čerfass, kas daudziem palicis atmiņā ar savu prasmi rūpīgi izmeklēt pacientus, kā arī ar saviem rakstiem par ārstu un pacientu ētiku. Hematoloģijas pamatlicēja L. Javorkovska darbu katedrā turpina profesore Sandra Lejniece.

K. Rudzītis ļoti aktīvi gatavoja zinātniskos un pedagoģiskos kadrus, tiesa, ne gluži visi, kas pabeidza aspirantūru profesora vadībā, aizstāvēja disertācijas, taču viņi kļuva par prasmīgiem un zinošiem praktizējošiem ārstiem.

Studentu zinātnisko pulciņu nodibināja 1947. gada februārī. Pieteicās 30 studenti, kas vēlējās iegūt vairāk zināšanu nekā to prasīja mācību programma. Par priekšsēdi ievēlēja M. Bērziņu (Miervaldi Birzi; 1921–2000). Jau 1950. gada ap-

rīli LVU SZB konferencē aulā savus pētījumu rezultātus referēja V. Bramberga ("Vibotņu, vaivarāju, sudrabvītolu, nātru lapu un apiņu ziedu kompresu ietekme uz dažām ādas funkcijām") un S. Zīle ("Dialektiskā metode medicīnā"). Pulciņā savus pētījumus sākuši daudzi Latvijas medicīnas zinātnieki un izcili ārsti. Pēfītas tuklās šūnas, monocīti, asinsrites regulācijas problēmas, vitamīnu un diētas ietekme uz holesterīna maiņu, holīna un acetilholīna ietekme uz saistaudu sistēmu, arī gremošanas jautājumi – sekrēcijas regulācija, zarnu fermenti un mikroflora, resorbcijas mehānismi u. c. problēmas. Studentu zinātniskā pulciņa darbu un prof. J. Anševica vārdā nosaukto olimpiādi "Zelta Stetoskops" aktīvi organizē asoc. prof. M. A. Ozoliņa.

Pašreiz RSU Iekšķīgo slimību katedra darbojas dažādās medicīnas iestādēs: Paula Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā, Rīgas Austrumu universitātes slimnīcas klīnikās "Gaīlezers", "Linezers", "Latvijas Onkoloģijas centrs", "Bīķernieki". To vada internists un endokrinologs profesors Aivars Lejnīeks. Viņa zinātniskās aktivitātes ir saistītas ar cukura diabēta izziņāšanu, metabolisko sindromu, arteriālo hipertensiju, sirds un asinsvadu slimību riska faktoru pēfīšanu, kaulu vielmaiņas slimībām u. tml. 1986. gadā viņa vadībā veiktas pirmās bēta šūnu transplantācijas cukura diabēta pacientiem. A. Lejnīeks ir Latvijas Internistu biedrības un Latvijas Hipertensijas biedrības vadītājs, bijis pirmais Latvijas Osteoporozes biedrības vadītājs. Iekšķīgo slimību katedrā strādā 16 profesori vai asociētie profesori – G. Bahs, H. Čerņevskis, A. Danilāns, A. Kalvelis, J. Karpovs, J. Lācis, S. Lejniece, A. Lejnīeks, H. Mikažāne, I. Siliņš, G. Orļikovs, M. A. Ozoliņa, A. Pētersons, J. Pokrotnieks, J. Raibarts un I. Zagorskis, 9 docenti – D. Baltiņa, E. Bukatova, Ē. Kalniņš, O. Kalējs, D. Krievāne, V. Mackēvičš, K. Pičkurs, A. I. Rudņeva un J. Voicheovska, viens lektors – J. Meijers, un trīs asistenti – I. Konrāde, I. Kudaba, D. Zepa. Liels zaudējums Iekšķīgo slimību katedrai bija izcilā kardiologa prof. Jāņa Jirgensona pāragrā nāve 2006. gadā.

Galvenās zinātnes jomas, kurās savus pētījumus veic katedras docētāji, ir kardioloģija, endokrinoloģija, hematoloģija, onkoloģija, nefroloģija, gastroenteroloģija, reimatiskās slimības. Zinātniskie darbi ir par sirds asinsvadu slimību primāro un sekundāro profilaksi, sirds un asinsvadu slimībām un to riska faktoriem, metabolisko sindromu, dislipidēmiju, endotēlija disfunkciju, cukura diabētu un tā komplikācijām, paaugstinātu arteriālo spiedienu, nieru bojājumiem un nierēs aizstājterapiju, locītavu un muskuļu slimībām, vīrusu nozīmi reimatisko slimību izpausmē, D vitamīnu, ķīmijterapiju, krūts dziedzera vēzi u. c. Pēdējos gados ir sarakstītas medicīnas grāmatas dažādās nozarēs (onkoloģijā, gastroenteroloģijā, kardioloģijā, hematoloģijā, nefroloģijā, propedeutikā), to autori bijuši doc. D. Baltiņa, prof. A. Danilāns, prof. J. Jirgensons, doc. O. Kalējs, prof. A. Kalvelis, prof. S. Lejniece, asoc. prof. A. Pētersons, asoc. prof. H. Čerņevskis, prof. G. Orļikovs.

RSU Iekšķīgo slimību katedras darbinieki pēdējos gados bijuši iniciatori vai aktīvi līdzdarbojušies dažādu sasniegumu attīstībā un ieviešanā internās medicīnas ikdienas praksē:

A. Lejnieks

- Kaulus smadzeņu cilmes šūnu transplantācijas metodes izveidošana un ieviešana hematoloģijā prof. Sandras Lejnieces vadībā. Pirmā autologā cilmes šūnu transplantācija veikta 2001. gadā, bet allogēnā – 2006. gadā (Rīgas Austrumu universitātes slimnīcas klīnikā "Linezers");
- Aritmoloģijas attīstība (prof. Jānis Jirgensons, doc. Oskars Kalējs);
- Mūsdienu modernās gastroenteroloģijas attīstība prof. A. Danilāna, asoc. prof. J. Pokrotnieka, med. dokt. Ivara Tolmaņa vadībā;
- Peritoneālās dialīzes plaša ieviešana kā nieru aizstājterapija (asoc. prof. Aivars Pētersons).

Katedras docētāji māca topošos mediķus, aktīvi piedalās jau esošo ārstu tālākā apmācībā un iespēju robežās īsteno savu zinātnisko potenciālu, lai tas tiktu izmantots ne vien medicīniskās izglītības nodrošināšanā, bet arī universitātes klīnikas praktiskajā darbībā. Medicīna ir unikāla zinātne; to nevar apgūt, izlasot, kaut arī ļoti daudz, gudru grāmatu. Lai kļūtu par ārstu, nozīme ir tam, ko cilvēks redz pats ar savām acīm un izdara ar savām rokām!

RSU Department of Internal Diseases (Summary)

By Aivars Lejnieks

There were several departments of internal diseases at the Faculty of Medicine of the University of Latvia and later, starting with 1950 at the Rīga Medical Institute. Traditionally they were called: Department of Propaedeutics of Internal Diseases, Therapy Department of the Faculty and the Department of Hospital Therapy. The first merger of the departments took place in the academic year of 1940/41, when one Department of Internal Diseases was established (headed by professor Jānis Miķelsons). After the Second War there were again three departments, which functioned till 27 June, 1995, when with the decisions of the Senate of RSU one department – RSU Department of Internal Diseases was established. The first head of the integrated department was Professor Jūlijs Anševičs, then professor Andrejs Kalvelis, and from 2001 until the present head of the Department is Professor Aivars Lejnieks.

The Faculty of Medicine at the University of Latvia was founded in 1919, on 1 October, 1921 the Clinic of Internal Diseases was established at the Hospital No. 1, which was headed by doctor Kurt Hach. In 1922 Mārtiņš Zīle moved from Odessa to Rīga and took over the leadership of the Clinic. Professor M. Zīle was the head of the Clinic until 1938, later professor Jānis Miķelsons was elected to the office of the head of the Department. During the war years the Clinic changed

its location several times. In the autumn of 1944 J. Miķelsons returned to the Department of Hospital Therapy as its head, he was succeeded in this position by Docent Konstantīns Kalnbērzs, Professor Vasilij Kļimenko, Professor Olga Kovša, Docent Valentīns Būmeistars, Boris Prozorovski and Jūlijs Anševičs, who was in this office for the longest period of time.

There were two trends in the research work of the Therapy Department of the Faculty: the analytical and the synthetical one. The faculty members of the Clinic have researched the pathology of the respiratory system (M. Zile), the morphology of blood (K. Rudzītis), pathology and therapy of gastro-intestinal tract (M. Zile, K. Rudzītis), coronary and vascular diseases (M. Zile, K. Rudzītis). Professor K. Rudzītis established a scientific school at the Therapy Department of the Faculty. It continued and further developed M. Zile's ideas and insights. I. Lazovskis, G. Brežinskis and K. Arons can be mentioned as K. Rudzītis disciples. I. Lazovskis later continued the school founded by the professor, being the head of Therapy Department of the Faculty till 1995.

The Clinic of Propaedeutics of Internal Diseases (later renamed Department of the Diagnostics and General Therapy of Internal Diseases) was founded on 21 March, 1922. After the Second War the Clinic for a brief period of time was headed by Docent Marta Vīgante. In 1947 Ernests Burtņieks became the head of the Clinic, Eduards Kalniņš – in 1958. The Department of Hospital Therapy was founded on 25 May, 1925.

The second Department of Hospital Therapy was established in 1971, it was headed by Professor Olga Kovša, later – by Professor Tamāra Sorokina.

Today RSU Department of Internal Diseases is headed by internist, endocrinologist Professor Aivars Lejnieks. Starting with 1 February, 2010, on the basis of the decision taken by the RSU Senate, the Department of Internal Diseases and the Department of Pharmacology were merged with the aim of optimising the work of the departments. The main fields of medical science in which the faculty members carry out their research are cardiology, endocrinology, haematology, oncology, nephrology, gastroenterology, rheumatic diseases, etc.